

เลียงชีพ

พระอาจารย์สงบ มนสฺสฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหารธรรม วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “เป็นบาป เป็นมโนกรรมหรือไม่”

กราบนมัสการหลวงพ่อด้วยความเคารพอย่างสูงยิ่งเจ้าค่ะ โยมขออนุญาตส่งคำถามมาเพื่อกราบขอความเมตตาสงเคราะห์จากหลวงพ่อบอกได้โปรดเมตตาชี้แนะและให้แง่คิดทางสว่างแก่โยมด้วยเจ้าค่ะ โยมกราบขอขมากรรมและขอภัยในคำถามของโยมไม่ใช่คำถามที่มีสาระเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรมโดยตรงเจ้าค่ะ แต่เนื่องจากคำถามนี้เป็นเหตุที่ทำให้โยมจิตตก เสียศรัทธา และรบกวนใจของโยมอยู่ตลอดเวลา จนรู้สึกไม่สบายใจเจ้าค่ะ

โยมย้ายมาอยู่จังหวัดจังหวัดหนึ่งที่มีพระกรรมฐานในสายธรรมยุตให้เลือกไปทำบุญกุศลได้ค่อนข้างน้อยมาก ซึ่งตลอดเวลาปีเศษๆ จนถึงปัจจุบันนี้ เกือบทุกวันเสาร์อาทิตย์ โยมชวนขายที่จะต้องไปทำบุญถวายจังหัน และถวายปัจจัยไทยทานตามสมควรให้เกิดเป็นอานิสงส์กุศลของตนเอง

โยมไปวัดที่เจ้าอาวาสท่านเป็นลูกศิษย์ของครูบาอาจารย์ และมีคนบอกว่าตั้งแต่มาอยู่ที่นี่ ท่านเจ้าอาวาสวัดนี้ท่านเป็นพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ท่านสำเร็จแล้ว บรรลุธรรมแล้ว ท่านจบกิจของท่านแล้ว

ตอบ : นี่เป็นคำที่ว่าชาวบ้านเขาสรรเสริญใจ แต่ที่นี้ต่อไปนี้คำถามจะยาวมากเกี่ยวกับเรื่องพระวัดนี้เลียงสนับ แล้วสนับมันตาย พอมันตายแล้วเขาให้เจ้าอาวาสบอกให้ลูกศิษย์ไปซื้อสนับมาเลียง พอซื้อสนับมาเลียง โยมเขาเห็น เขาเลยจิตตก จิตตกก็ยกคำถามเป็นข้อๆ มาเยอะมากเลย เกี่ยวกับเรื่องควรไม่ควร ควรอย่างไร เพราะด้วย

ความเห็นของโยม เพราะโยมคนนี้เขาบอกเขาก็เลียงสุนัขเหมือนกัน เลียงสุนัขแล้ว เวลาเขาจะไปไหนเขาต้องไปแจ้งคนอื่นเลียง เพราะว่ามันเป็นความรับผิดชอบ

ฉะนั้น วัดทั่วไปจะมาเลียงสุนัข มันมาเลียงสุนัขแล้วไปซื้อสุนัข เวลาสุนัขตายไป เขามีความเสียใจ มีความผูกพัน ก็อยากได้สุนัขใหม่ ลูกศิษย์ก็ไปซื้อสุนัขใหม่มาให้เลียง พอซื้อสุนัขใหม่มาให้เลียง เขาก็เลียงด้วยความทะนุถนอม ตรงนี้เขาถึงจิตตก จิตตกมาก เพราะเขาก็เลียงสุนัข ที่นี้เขาเลียงสุนัขแล้ว เพราะมันเป็นความรับผิดชอบ ใจนี้เราพูดถึงความเห็นของโลก เห็นไหม

ถ้าความเห็นของโลกนะ เราก็ต้องเอาเรื่องธรรมและวินัยเป็นตัวตั้ง ถ้าเป็นตัวตั้งนะ การเลียงชีพ ถ้าการเลียงชีพ ในธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีอยู่แล้วว่า ถ้าอย่างครูบาอาจารย์ของท่านออกประพฤติปฏิบัติ อย่างเช่นหลวงปู่มั่นท่านจะไปโดดเดี่ยว ท่านจะไปของท่าน ท่านจะชวนชวายเป็นของท่าน ท่านจะปฏิบัติตามความจริงของท่าน

ถ้าอย่างครูบาอาจารย์ของเรา อย่างเช่นหลวงตาท่านก็พูดบ่อยบอกว่าเราเสร็จงานกันหรือยัง อย่างครูบาอาจารย์ท่านจะไปเมืองนอก ท่านจะไปลาท่าน ท่านบอกว่า งานของตัวเองทำไม่ไม่ทำ ไปทำงานของใคร

นี่ก็เหมือนกัน งานของตัวเองมีหรือยัง เราก็มีงานต้องทำใช่ไหม เพราะเรามีกิเลสในหัวใจใช่ไหม ถ้าเรามีงานต้องทำ เราต้องทำงานของเราให้จบก่อน ถ้าเราทำงานให้จบ เราทำงานของเราจบแล้ว เราจะเมตตาใคร เราจะสงเคราะห์สิ่งใดนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

แต่ถ้างานของเรายังไม่จบ เราต้องเร่งทำงานของเรา อย่างเช่นครูบาอาจารย์ของเรา ท่านจะเร่งทำงานของท่านให้จบ พยายามจะทำงานของท่าน ถ้ายังไม่จบ ท่านจะชวนชวายเป็นของท่าน ท่านพยายามจะรื้อถอนกิเลสในหัวใจของท่าน ถ้าท่านจบงานของท่านแล้วท่านจะสงเคราะห์ ท่านจะสงเคราะห์โลก ท่านจะมีจิตใจเมตตากับสัตว์โลก นั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่งนะ

แต่ถ้าครูบาอาจารย์อย่างเช่นหลวงปู่มั่น ท่านเป็นอาจารย์ใหญ่ ท่านต้องเป็นตัวอย่าง ท่านเป็นตัวอย่าง ชีวิตของท่าน ท่านปฏิบัติในป่า ท่านบรรลุนิพพานในป่า เวลาท่านสอนครูบาอาจารย์เราท่านสอนอยู่ในป่า เวลาท่านสิ้นอายุขัย ท่านออกจากป่ามา เพราะมีความจำเป็นว่า ท่านบอกว่า ถ้าท่านตายที่หนองผือ พวกสัตว์โดยทั่วไป เขาต้องมาทำอาหารเลี้ยงประชาชน มันจะต้องตายตามท่านไปอีก ท่านถึงชวนชวายเป็นออกมามาที่วัดป่าสุทธาวาส มันอยู่ชานเมืองสกลนคร นี่ท่านมีเมตตาของท่านไง ท่านมีเมตตาของท่านเพราะท่านทำงานของท่านจบแล้ว ท่านเป็นตัวอย่าง ท่านทำเป็นตัวอย่างกับพวกเรา

ทีนี้ถ้าพวกเราละ ถ้าเราบวชเป็นพระ งานของเรายังมีอยู่ไหม ถ้างานของเรายังมีอยู่ เราต้องชวนชวาเป็นงานของเรา ทีนี้ถ้างานของเราไม่มี อย่างเช่นบอกว่า ไปทำบุญที่วัดนี้ท่านบอกว่า พระองค์นี้ท่านปฏิบัติชอบมาก ท่านสำเร็จแล้ว ท่านบรรลุนิพพานแล้ว ท่านจบกิจของท่านแล้ว พอท่านจบกิจของท่านแล้ว ด้วยความศรัทธาด้วยความเชื่อ เราก็เคารพ พอเราเคารพ เราก็ยกไว้สูงมาก เพราะเราเคารพไว้ใหม่ เราก็ตั้งใจว่าต้องให้เป็นอย่างที่เราปรารถนา ต้องตั้งใจอย่างที่เราคิดว่าท่านต้องทำอยู่ในกรอบนั้น

แต่พอเวลาท่านทำของท่าน จิตเรตกเลย ถ้าจิตเรตกแล้ว เพราะว่าท่านทำโดยที่เราเห็นว่ามันไม่สมควร ไม่สมควร เพราะว่าเขาพูดมามาก พูดบอกว่า ในวัดนั้นมันก็มีสัตว์ มีหมาจรจัด มีหมาวัดเยอะแยะไปหมด แต่เวลาไปซื้อ ไปซื้อหมาพันธุ์มาแล้วเวลาเลี้ยง นี่คำถามของเขา เขาบอกว่า เวลาเขาเลี้ยงสุนัขตัวนั้น เขาเอาไปนอนในกุฏิ เพราะกุฏิท่าน ในกุฏิของท่านทุกๆ ราตรีหรือเปล่า หรือว่ามันครบ ๓ ราตรีแล้วต้องเอาออกมานอนข้างนอก ๑ คืน

เห็นไหม เพราะเราเป็นชาวพุทธใช้ใหม่ เราเห็นว่าภิกษุห้ามนอนในที่มุงที่บังกับอนุสัมบันเกิน ๓ คืน อย่างเช่นเราจุดธูปไป เราเที่ยวไป เราไปกับสามเณรอนุสัมบันคือปุณณคนทั่วไป เราจะมีคามจำเป็น นอนกันได้ ๒ คืน คืนที่ ๓ ต้องไปนอนที่อื่น ห้ามนอนเกินเกิน ๓ คืน นี่วินัยเขาก็ศึกษามา

แล้วนี่เอาสุนัขเข้าไปนอน สุนัขมันนอนเกิน ๓ คืนหรือเปล่า ถ้าคืนที่ ๓ ต้องออกมานอกห้องหรือเปล่า เพราะอะไร เพราะชาวบ้านเขาบอกไง เขาบอกว่า ท่านปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ท่านบรรลุนิพพานแล้ว บรรลุนิพพานแล้วมันผิดวินัยใหม่

เพราะถ้ามันผิดวินัย เพราะถ้าเป็นสตีวินัย ถ้าเขายกกว่าเป็นที่พ้นแล้ว พ้นแล้วจะเป็นจริงใหม่ มันขัดขวางไปหมด มันหันรีหันขวาง

ฉะนั้น เอาตรงนี้ เอาตรงที่วินัย ภิกษุ ถ้าเราจะเลียงสัตว์ เราเลียงสัตว์ด้วยความเมตตา อย่างเช่นหลวงตาท่านเคยเทศน์ไว้ว่า ท่านอยู่ในป่านะ เวลาท่านบิณฑบาตมา ท่านฉันเสร็จแล้ว ที่เหลือนั้นท่านก็ไปวางไว้เป็นจุดๆ ให้กระรอก ให้สัตว์มันได้กิน นี่เราสงเคราะห์เขา สงเคราะห์เขาด้วยความเป็นธรรม เราไม่ได้ยึดเขาเป็นเจ้าของ

แล้วอย่างสัตว์ อย่างสุนัข สุนัขจรจัด พระเขาก็เลียงของเขา เราบิณฑบาตไป ถ้าเราเหลือสิ่งใด เราก็กินให้กันบาตร เราก็กองไว้กับลานหินให้หมามันได้กิน ให้ต่างๆ มันได้กิน เราก็กิน

ถ้ามันไปอยู่วัด ถ้าวัดที่วัดโดยทั่วไปเขาก็เลียงของเขา แต่ถ้าวัดปฏิบัตินะ เขาจะเลียง มันต้องให้เป็นที่เป็นทาง เพราะอะไร เพราะวัดปฏิบัติเขาต้องการเอาคนต้องการสร้างคนให้เป็นพระ ต้องการสร้างคนให้เป็นพระ ความกังวลพยายามจะให้น้อย ความกระทบกระทั่งกัน เสียงต่างๆ จะให้น้อยที่สุด ถ้าน้อยที่สุด สิ่งนี้มันทำได้ ถ้ามันทำได้นะ

ฉะนั้น ถ้าเราจะมองกันตรงนี้ มองว่า ถ้าจิตเรตก จิตเรตกนะ เราจับไม่ได้ จับไม่ได้ ถ้าพูดถึงนะ ถ้าครูบาอาจารย์ท่านเป็นธรรมจริงๆ นะ อย่างเช่นสุนัข ถ้าเป็นสัตว์ตัวเมีย ภิกษุจับต้องไม่ได้ มันเป็นวัตถุอนามาส ภิกษุจับต้อง ต้องเป็นอามัตถิทุกกฏอย่างต่ำ ถ้าสัตว์ตัวเมีย ถ้าสัตว์ เราจับไม่ได้อยู่แล้ว ถ้าเป็นสัตว์ตัวผู้ เราจะจับ เพราะว่าถ้าเลียงแล้วมันเจ็บไขได้ป่วย เราต้องดูแลมัน เราต้องแก้ไขมัน เราจับได้หรือจับไม่ได้ นี่พูดถึงเอาวินัยเป็นตัวตั้ง ไม่ต้องบอกเลยว่าพระองค์นี้จะบรรลุนิพพานแล้วไม่บรรลุนิพพานแล้ว ต้องเอาวินัยเป็นตัวตั้งก่อน

ถ้าเอาวินัยเป็นตัวตั้ง ถ้ามันจับได้หรือจับไม่ได้ ภิกษุก็ขงสัตว์ มันก็เป็นอาบัติ แล้ววัดที่เขาเลี้ยงหมาจรจัด เขาเลี้ยงหมาโดยทั่วไปเป็นร้อยๆ ตัว หลายๆ ร้อยตัว อันนั้นเป็นอาบัติหรือไม่เป็นอาบัติ

ถ้ามันเป็นอาบัติ อาบัติของเขา บอกว่าอาบัติมันเล็กน้อย แต่ชีวิตสัตว์ ชีวิตสัตว์หนึ่งมันไม่มีอยู่มีกิน ถ้ามันมีอยู่มีกิน เขาจะเลี้ยงมันเพื่อเอาบุญ เขามองกันตรงนั้นก็ได้อ้อ ถ้าเขามองตรงนั้น มันเรื่องของโลกเขาใจ ถ้าเรื่องของโลกเขา ดูสิ เรื่องสาธารณะ เรื่องประโยชน์สาธารณะที่เราจะช่วยเหลือเอื้อจกกัน ประโยชน์สาธารณะ ถ้ามันเป็นไปได้อ้อ ใครทำได้มันก็เป็นประโยชน์กับเขา นี่เป็นเรื่องของทาน

ทีนี้พอเรื่องของการทาน เราก็บอกว่าพวกเรต้องเมตตา สัตว์ เรต้องเมตตา มันเราก็มีเมตตา มัน แต่เรต้องดูสมณสรูป เราเป็นอะไร เราเป็นอะไร

ถ้าโดยชมราวาสเขาทำกัน เขารับเลี้ยงสัตว์ เขาเลี้ยงสัตว์ดูแลสัตว์ ด้วยคนที่เขา มาช่วยเหลือเอื้อจกกัน อันนั้นก็ด้วยเขาชวนชวย เขาอยากได้อของเขา

แล้วถ้าจะเป็นพระ พระเขามีความคิดอย่างนั้นนะ นี่พูดถึงเอาวินัยเป็นตัวตั้ง ก่อน ถ้าเอาวินัยเป็นตัวตั้งปั้บ เราก็มองของเรา เพราะว่าเขาบอกว่า เราก็เลี้ยงสัตว์ เหมือนกัน แล้วมันมีปัญหามาก เพราะว่าเราเลี้ยงสัตว์แล้วมันเป็นภาระ ถ้ามันเป็นภาระแล้วเราจะทำอย่างใด แล้วถ้าไปวัด เขาทำอย่างนั้นแล้วเราจะไปทำบุญกับเขา

นี่เพราะเขาพูดมา เขาบอกว่า สิ่งทีจิตเขตกนะ เขารู้สึกหดหู่ จิตเขตกมก ตกมกเพราะว่าอะไร เพราะว่ามันทำโดยที่เขตไม่เห็นด้วยใจ เพราะว่าในวัดนั้นมันก็มีสุนัข แล้วมีสุนัขแล้วเขาบอกว่า “เวลาพระบิณฑบาตมา อาหาร บางทีสุนัขมันก็ไม่มีจะกิน บางวันโยมนำอาหารไปถวายพระแล้ว โยมก็ย้งนำอาหารสำหรับสุนัขต่างหาก แยกไปฝากไว้ที่โรงครัวด้วยเช่นกัน”

เพราะจิตใจของคนมันแยกไม่ได้ มันแบ่งแยกไม่ได้ ดูสิ เราไปทำบุญกับพระ ได้ แต่ปล่อยให้สุนัข ปล่อยให้ทุกๆ อย่างมันหิวโหย เราก็ทำใจไม่ได้ แล้วเวลาผู้ที่มีธรรม ทำไมเขาเลี้ยงดูสุนัขของเขาเออนอนในห้องแอร์ แล้วสุนัขในวัดนั้นปล่อยให้มันอดๆ อยากๆ ใจเขาก็ตกลอย ใจเขารับไม่ได้ ถ้าใจเขารับไม่ได้ มันเป็นนานาจิตตัง สิ่ง

ที่เป็นนานาจิตตัง สิ่งที่มีมันเป็นเรื่องโลกๆ นะ หนึ่งในมันเป็นโลกๆ แต่จิตเรตก ถ้าจิตเรตก ความดีแค่นี้

ความดีของโยมที่โยมบอกว่าโยมก็เลี้ยงสุนัขเหมือนกัน แล้วที่เจ้าอาวาสเขาว่าเขาบรรลุธรรมแล้ว เขามีคุณธรรมในหัวใจ ถ้ามีคุณธรรมในหัวใจ โยมก็ต้องดูเอา แล้วถ้าดูเอา ถ้ามันเป็นไปได้หรือเป็นไปไม่ได้ ถ้าเป็นไปไม่ได้ เป็นไปไม่ได้ หมายความว่าเรารับไม่ได้ เรารับไม่ได้ เราก็รักษาใจเราซะ

หลวงตาท่านสอนบ่อย ให้รักษาใจเรา นั่นเป็นเรื่องของเขา ถ้าเขาทำของเขา เพราะว่ามันเป็นคำถามนี้มันขัดแย้งกัน มันขัดแย้งกัน บอกว่า เพราะว่าพระองค์นี้สำเร็จแล้ว บรรลุธรรมแล้ว

ถ้าบรรลุธรรมแล้ว เราตั้งเป้าไว้สูงส่ง ฉะนั้น เวลาเขาทำสิ่งใด เราเห็นแล้วมันไม่เป็นธรรม ไม่เป็นธรรมมันก็เรื่องของเขา ถ้าเขาเป็นธรรม จิตใจเขาเป็นธรรม เขาทำได้นั้นนั่นก็เรื่องของเขา แล้วเราแยกตัวเราออกมา เรารักษาหัวใจของเรา เพราะเราไม่สามารถที่เราจะไปให้ใครต้องมีจิตเมตตาเหมือนกัน แล้วคิดเหมือนกัน มันหายากมาก เพราะคนมุ่มมองมันแตกต่างกัน จริตนิสัยของคนมันแตกต่างกัน ถ้าจริตนิสัยของคนแตกต่างกัน เขาจะเลี้ยงของเขา เขาจะทำของเขา มันเรื่องของเขา ถ้ามันเรื่องของเขาใช้ไหม มันเรื่องของเขา แล้วเราเองเราจะต้องหาทางรักษาใจเราต่างหาก เพราะว่าถ้าทำไป จะคิดไปก็คิดไม่ได้

เพราะเขาเขียนมา “ถ้าหากว่าท่านเจ้าอาวาสท่านสำเร็จแล้ว ท่านบรรลุธรรมแล้วจริงๆ ท่านก็อาจจะไม่มีอาบัติที่ไม่อาบัติอีกต่อไปแล้ว หรือท่านอาจจะพ้นไปจากบุญและบาปแล้ว แต่ตัวโยมต่างหากที่จะเป็นบาปจากจิตของตัวเองที่บังเอิญไปรับรู้ แล้วก็ไปคิดปรุงแต่งไปเอาเอง เป็นเหตุให้ไม่เหมาะสมไม่สมควร ไม่ใช่กิจอันควร ทุกวันนี้โยมยังไปวัดนี้อยู่ พบสุนัขตัวนั้น”

มันไปเห็นแล้วมันก็คิดอยู่อย่างนี้ ถ้ามันไปเห็น มันคิดอยู่อย่างนี้ เราทำใจเราเอง เพราะเขาก็บอกว่าเขาเป็นลูกศิษย์หลวงตาเหมือนกัน เพราะเขาย้ายมาอยู่

จังหวัดนี้ เห็นหลวงตาเลี้ยงเหมือนกัน แต่เวลาเห็นหลวงตาเลี้ยง ทำไมโยมไม่ขัดใจล่ะ โยมไม่ขัดใจเพราะว่าถ้าเป็นความจริงมันไม่มีมารยาสาไทย

ครูบาอาจารย์ของเราท่านไม่มีมารยาสาไทย ท่านทำ เห็นไหม เหมือนความไร้เดียงสา ไร้เดียงสาคือมันสะอาดบริสุทธิ์แบบไร้เดียงสา ทางโลกนะ ทางโลกนี้ไร้เดียงสา แต่พระอริยเจ้าไม่ใช่ไร้เดียงสา ท่านมีสติปัญญาของท่าน แล้วท่านมีเมตตาของท่าน ท่านทำของท่าน บางทีมันมีเวรมีกรรมต่อกัน ท่านก็รักษาของท่าน ท่านดูแลของท่าน ท่านทำของท่านโดยไม่มีมารยาสาไทย ไม่มีมารยาสาไทย ท่านรับผิดชอบของท่านเอง

แต่ถ้ามันมีมารยาสาไทย มารยาสาไทยมันเอาสิ่งนี้มาเป็นสิ่งที่ความสัมพันธ์ ใจ เอาสิ่งนี้มาเป็นความสัมพันธ์เข้าไปหาญาติโยม เอาสิ่งนี้เป็นความสัมพันธ์ว่าต้องหาอาหารมาให้สัตว์ ต้องมาดูแลสัตว์ เอาสัตว์มาเป็นอย่างนี้ ถ้ามีมารยาสาไทยก็เอาสัตว์นี้เป็นข้ออ้าง

แต่ถ้าครูบาอาจารย์ท่านไม่มีมารยาสาไทยนะ มันเป็นเรื่องของท่าน มันเป็นเรื่องกรรมของท่านเอง เพราะท่านผูกพันของท่านเอง ท่านก็แก้ไขของท่านเอง มันไม่มีมารยาสาไทย

เราเห็นหลวงตาท่านก็เลี้ยงสุนัขเหมือนกัน ครูบาอาจารย์เราก็เลี้ยงสุนัขเหมือนกัน แต่ท่านเล่นของท่านด้วยไม่มีมารยาสาไทย ท่านเลี้ยงด้วยจิตใจที่สะอาดบริสุทธิ์ มันทำแล้วมันไม่ขัดหูขัดตา

แต่ถ้าอย่างนี้มันขัดหูขัดตาใช่ไหม ถ้ามันขัดหูขัดตา เรบอกกว่า ถ้ามันมีมารยาสาไทย มารยาสาไทยนี้มันรับรู้ได้ไง ดูลิ เด็กๆ คนที่รักมันจริงมันก็รับรู้ได้นะ อย่างสุนัข เราให้อาหารมัน มันเห็นคุณ มันจะซื่อสัตย์กับคนคนนั้นมาก มันจะซื่อสัตย์กับคนคนนั้นมาก

นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามันไม่มีมารยาสาไทย มันทำแล้วเรารับได้ มันก็จบ ถ้าเรา
รับไม่ได้ ทั้งเลย เรารับไม่ได้ มันมีมารยาสาไทย มันมีมารยาสาไทย เราก็กว้าง เพราะ
เราไม่ต้องการไปเอาเวรเอากรรมอันนั้นเพื่อมาให้จิตของเรา เขาบอกจิตตก ศรัทธา
ตกๆ

ศรัทธาตก เราทำบุญที่ไหนก็ได้ เวลามีคนเขาถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้า เราควรทำบุญที่ใด

ควรทำบุญที่เธอพอใจ

เพราะโดยธรรมชาติของเรา ก็เลสตัณหาคความทะยานอยากในใจของเรามันก็
ครอบงำเราอยู่แล้ว มันตระหนี่ถี่เหนียวของมันอยู่แล้ว ถ้ามันมีความศรัทธาที่ไหน มัน
มีความเชื่อถือที่ไหน ให้ทำที่นั่น

ที่นี้ถ้าเอาบุญกุศลละ

ท่านบอก ถ้าเอาบุญกุศล บุญกุศลต้องเอามาพูดกันใหม่แล้วว่าเนื่อหาบุญ

ถ้าเนื่อหาบุญ ถ้าเอาบุญที่ไหนเราก็กเลือกเอา ถ้าเนื่อหาบุญที่นี้ เราทำของเรา
ได้ เราก็กไป ถ้าเนื่อหาทำไม่ได้ เราก็กไม่ไป

เวลาสัตว์นะ มันเลียงชีพมันด้วยอาหารของมัน เวลาพระเรา ถ้าเรามีวิชาชีพ
เวลาพระปฏิบัติเขาก็มีคุณธรรม เขาแสวงหาคุณธรรม

แต่ถ้ามันเลียงชีพ เลียงชีพด้วยศรัทธาด้วยความเชื่อ เลียงชีพด้วยสัตว์เลียง
เลียงสัตว์แล้วต้องใครมาทำบุญกุศล จะเลียงชีพอย่างไรละ นี่มันเป็นการเลียงชีพไง

ถ้าสมณะเรา เวลาเราบวชมาแล้ว ครูบาอาจารย์ท่านบวชมาแล้ว นิสสัย ๔
อภินิหารกิจ ๔ นิสสัย ๔ ทำอย่างนี้ ๔ อย่าง สิ่งที่ทำไม่ได้เลย ๔ อย่าง แล้วจะทำอะไร

เขาจะเลียงชีพด้วยคุณธรรมในหัวใจ ถ้าเลียงชีพด้วยคุณธรรมในหัวใจ ครูบา
อาจารย์ท่านจะเป็นครูบาอาจารย์ เป็นผู้นำ ท่านต้องทำตัวท่านเป็นตัวอย่าง เรื่องการเลียง
สัตว์มันแยกกันไม่ได้ พอมันแยกกันไม่ได้ เพราะว่ามันเป็นผลของวิภูฏะ มันมีเวรมี

กรรมต่อกัน ถ้ามีเวรมีกรรมต่อกันนะ ดูสิ เวลาคนรักนะ คนรักสุนัขก็รักมาก คนที่ไม่ชอบสุนัขก็ไม่ชอบเลย ไม่ชอบ จะต่อต้านเลย เห็นไหม จิตใจคนไม่เหมือนกัน

แต่ที่นี้พอไม่เหมือนกัน เราต้องสัมพันธ์กับเขา องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงมีวินัยไง สัตว์ เราจะสัมพันธ์กับมันได้มากน้อยขนาดไหน นี่พูดถึงวินัยนะ วินัยแล้วแต่คนจะเข้มงวดกับตัวเองมากน้อยแค่ไหน ถ้าความเข้มงวดกับตัวเองมากน้อยแค่ไหน ให้อะไรกรรมการกระทำมันก็ทำ มันจะมีระยะห่าง

เราบวชมา ครูบาอาจารย์ท่านบวชมาทำไม ท่านบวชมา ท่านสำเร็จแล้วท่านมาทำไม ท่านจะมารื้อสัตว์ชนสัตว์ ท่านจะมาเทศนาว่าการ ท่านจะมาเอาคน

เวลาคน เราต้องดูแลคน แล้วสัตว์ล่ะ เราจะดูแลสัตว์ไปอีกระดับหนึ่งไหม ถ้าดูแลสัตว์อีกระดับหนึ่ง มันก็มีชีวิตเหมือนกัน เราก็ต้องดูแลเหมือนกัน ถ้าดูแลเหมือนกัน ถ้าไม่มีมารยาสาไทย เขาก็ดูแลสุดความสามารถของคน

คนมีบารมีนะ มันมีปัจจัยเครื่องอาศัยที่จะดูแลสัตว์ได้อิมหน้าสำราญ คนที่ไม่มีบารมี ตัวเองก็ยังทุกข์ๆ ยากๆ เลย แล้วจะเอาปัจจัย ๔ ไปบำรุงสัตว์ มันก็หาได้ยาก แต่ถ้าคนมีมารยาสาไทย เขาเอาสัตว์นั้นเป็นข้ออ้าง เอาสิ่งนั้นเพื่อหาปัจจัย ๔ เพื่อสัตว์นั้น เห็นไหม เลียงชีพด้วยอะไร

ถ้าเลียงชีพด้วยพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ รัตนตรัย เรามีรัตนตรัย เรามีแก้วสารพัดนึก เราเลียงชีพหัวใจเราด้วยอย่างนี้

ถ้าคนมันมีมารยาสาไทยเขาเอาสัตว์มาเลียงชีพ เอาสัตว์มาเป็นข้ออ้าง เอาสัตว์มาเป็นความสัมพันธ์ นี่การเลียงชีพ เลียงชีพโดยกิเลสใจ นี่พูดภาษาเรานะ ฉะนั้น เราพูดโดยหลักเลย

แล้วตอนนี้กลับมาที่ตัวผู้ถาม ผู้ถามว่า โยมจิตตก เสียศรัทธา เสียศรัทธาหมดเลย แล้วยังต้องไปทำบุญที่วัดนี้ เพราะได้รับการฝึกฝนมา เป็นลูกศิษย์กรรมฐาน แล้วโยมจะแก้ไขจิตใจของโยมอย่างไร นี่เขาถามนะ

ถ้าจิตใจมันหดหู่ หดหู่เพราะเราเอามาตรฐานของเราไป มาตรฐานของเรา เพราะเรารักสัตว์เหมือนกัน เขาเขียนว่าเขาเลียงสัตว์เหมือนกัน เวลาเขาจะไป

ต่างจังหวัด เขาต้องเอาสัตว์ไปฝากไว้ที่สำนักรับเลี้ยงสัตว์ มันเป็นการไปหมด แล้วทำไมท่านเอาภาระมาใส่ตัวท่าน ทำไมท่านเป็นพระที่ว่าท่านบรรลุธรรมแล้ว แต่ทำไมท่านคิดไม่ได้ แต่โยมคิดได้

“โยมหาทางแก้ไขจิตของตนอย่างไรเจ้าคะ”

ถ้าโยมหาทางแก้ไขจิตของเรา เรามองสิ่งที่เราเห็นว่าเป็นแง่บวกที่เราจะมองได้ ตรงนั้นเรายกไว้ให้เป็นเหมือนกับผู้ที่ เป็นจำเลย ศาลยังไม่ตัดสิน ถือว่าจำเลยนั้นเป็นผู้บริสุทธิ์

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราจำเป็นต้องไปอย่างนั้น สิ่งที่เรามองว่าเป็นประโยชน์ก็เป็นประโยชน์กับเรา สิ่งนั้นในเมื่อเราตัดสินของเราไม่ได้ ในเมื่อศาลยังไม่ตัดสิน เขาถือว่าผู้นั้นยังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ ก็ยกให้เขา ยกให้เขา รักษาใจเรา

ที่นี้คนเรามันมีมาตรฐาน มาตรฐานว่า เราเองยังเป็นภรรยาขนาดนี้ แล้วเวลาท่านท่านจะเป็นภรรยาขนาดไหน ทำไมท่านหาภาระใส่ตัว เราไปแบกรับแทนท่านไง ถ้าเราไปแบกรับแทนท่านก็ยกไว้ ยกไว้

นี่พูดถึงการเลี้ยงสุนัข เพราะโดยส่วนมากพระเลี้ยงกันเยอะมาก แล้วเราได้ยินเอง มีโยมมาพูดให้ฟัง พูดกับเราอยู่นี้บอกว่า “หลวงพ่อ เขาบอกว่าวัดไหนเลี้ยงหมาฝรั่ง อย่าไปวัดนั้น”

แล้วหลวงพ่อก็เลี้ยงเหมือนกัน แต่เขาไม่เห็น เพราะเราเลี้ยงอยู่หลังวัด

มีคนมาหาเรา แล้วพูดกับเรา “หลวงพ่อ พวกเพื่อนๆ เขาบอกนะ วัดไหนเลี้ยงหมาฝรั่ง อย่าไปวัดนั้น เพราะเลี้ยงหมาฝรั่งถือว่าฟุ่มเฟือย เพราะต้องไปซื้อหมาฝรั่งมาแล้วยังต้องซื้ออาหารหมามาเลี้ยงมันอีก หลวงพ่อ วัดไหนเลี้ยงหมาฝรั่งนะ เขาอย่าให้ไปวัดนั้น เพราะวัดนั้นฟุ่มเฟือย ไม่รู้จักประหยัดมัธยัสถ์” เขาพูดกับเรานะ เขาไม่รู้ว่าเราก็ก็นะ เลี้ยง อยู่หลังวัดเราก็ก็นะ

ไอนั้นก็เรื่องของเขา ถ้าเขาพูดของเขา เห็นไหม เราเลี้ยงของเราเพราะว่า ไอ้บุญ ไอ้บุญของหลวงตานี้ละ เขาเอามาให้หลวงตา พอให้หลวงตาแล้วมันดู มันไปกัด

คนอื่น แล้วไปให้ใคร ใครก็รับเลียงไม่ได้ แล้วเอาไว้ที่อื่นมันอาจจะเสียชีวิต เรารับเลย เรา
รับเลียงแทนเลย รือตไวลอร์ เรารับเลียงแทนหมด

ไอ้บูม ไอ้บูย รับของหลวงตาที่สวนแสงธรรม เรามาเลียงไว้ เพราะไม่อยากให้
ใครทำร้ายมัน เพราะมันพ้นจากคนอื่นไป ถ้าคนมันเป็นภาระ เขาก็ทำร้ายมันซะ เราเอา
มาเลียง เลียงมันไป เลียงให้มันจนกว่ามันจะตายไป

ฉะนั้น สิ่งที่ได้มา เราก็ได้มาด้วยว่าสงสารมัน สงสารเพราะเราคิดว่าคนที่เอา
มา เอามาให้พระโดยไม่ได้คิดเลยว่า ถ้าหลวงตาเลียง ท่านเลียงลาบราดอร์ เลียงพวก
นี้มันไม่กัดคน รือตไวลอร์มันกัด พอ รือตไวลอร์กัด หลวงตาท่านพูดเองว่ามันไม่ได้
แล้วนะ มันจะกัดคน ให้เอาออกไป แล้วไม่มีใครดูแลมันไง

เวลาเราไปเอามา เราก็ไม่คิดหรอกว่าพันธุ์ไหนมันดุ พันธุ์ไหนมันเข้ากับคน
ได้ แล้วสุดท้ายแล้วมันก็กัดจริงๆ เราเอามาเลียงไว้ มันยังกัดพระเลย พระให้อาหาร
มัน มันยังกัดเลยนะ ไอ้บูยกัดเลย

แต่กัดแล้วเราก็อ่อยๆ ดูแลมัน เพราะเราคิดว่ามันเสียใจ คือคนไปรังแกมัน
คนที่รังแกมัน มันฝังใจ จิตใจมันเลยระแวง ฉะนั้น มันต้องอ่อยๆ ดูแล ดูแลไป อันนี้
ออกตัวแทนพระแล้วนะ ตอนนี้ออกตัวแทนพระแล้วละ มันก็มีบาปมีกรรมของคนไป ที่
นี้เราพูดเองไง

“ทุกครั้งที่โยมมาวัดนี้จะพบที่วัดเขาเลียงสุนัขหลายตัว ทั้งเพศผู้ เพศเมีย”

ไอนี้ว่ากันไปนะ ที่นี้เรารับผิดชอบของเรา นี่พูดถึงว่าพระเลียงหมา แล้วทำให้
โยมจิตตก ถ้าโยมจิตตกแล้วเราก็ต้องย้อนกลับมาที่พระ ย้อนกลับมาที่พระ ถ้าพระ ถ้า
จิตใจของโยมนานาจิตตัง มุมมองของเขาแตกต่างหลากหลายไป มันก็ต้องให้สมควร
ไง ถ้าสมควรแก่การกระทำก็จบนะ นี่พูดถึงการเลียงชีพ ถ้าคนจะเลียงชีพ

เพราะหลวงตาท่านพูดบ่อย เริ่มต้นเวลาพระไปหาท่าน จะลาไปไหน ท่าน
บอกว่า “งานของตนทำให้จบก่อน งานของตนทำให้จบก่อน”

จะทำอะไร หน้าที่ของตัว งานส่วนตัวทำให้จบ แล้วงานอื่นจะทำสิ่งใดมันก็ทำได้ ถ้างานของตนยังไม่จบ ต้องเอางานของตนก่อน แล้วนี่เที่ยวไปรับผิดชอบเรื่องอื่นๆ มันเป็นการไปหมดนะ นี่พูดถึงว่าเลียงชีพด้วยทางโลก

เลียงชีพหัวใจ เลียงทั้งทางธรรม ถ้าทางธรรมจบแล้วจบเลย ถ้าทางธรรมจบแล้ว ทำอะไรก็เป็นประโยชน์หมดแหละ แล้วพอมันจบแล้ว ดูสิ เขาก็เขียนมาว่า หลวงตาก็เลียง ทำไมมันไม่ขัดหูขัดตาเลย เขาก็อยู่นั่นแหละ นี่ถ้ามันไม่มีมารยา มันจบนะ ถ้ามีมารยา มันไม่จบ ไม่จบแล้วมันเป็นแบบนั้นนะ

ฉะนั้น เลียงชีพแล้วเลียงธรรม เลียงหัวใจ ทำให้สมควรแล้วกัน นี่มันเป็นบริษัท ๔ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา

ภิกษุกับอุบาสก อุบาสิกา เราเป็นบริษัท ๔ เราเป็นศาสนทายาท เราด้วยกันดูแลศาสนา แล้วเราจะทำอะไรให้มันมั่นคง ทำให้มันคง ทำให้จิตใจของบริษัทอบอุ่น จิตใจของบริษัท

เห็นไหม ถ้าภิกษุทำศรัทธาไทยให้ตกลงเป็นอาบัติปาจิตตีย์ ศรัทธาไทยคือความเชื่อของเขา ต้องทำให้มันคง อย่าทำให้มันคลอนแคลน ทำให้คลอนแคลน เราทำด้วยความจริงใจของเรา

เราเองเราก็โลเล พอโลเล เราทำสิ่งใดไปด้วยมารยาสาไทย โลกเขาเห็นเขาก็โลเล พอโลเลขึ้นไปมันก็เลยไม่มีอะไรเป็นที่พึ่งอาศัยเลย

ฉะนั้น เลียงชีพ เลียงชีพด้วยปัจจัยเครื่องอาศัย เลียงชีพด้วยปล้ำแข่ง เลียงหัวใจด้วยมรรคด้วยผล เลียงหัวใจของเรา ทำประโยชน์ตรงนี้ แล้วเรื่องอย่างอื่นมันเป็นเครื่องอยู่อาศัย มันเป็นเครื่องอยู่อาศัย มันเป็นปัจจัยเครื่องอยู่อาศัยเท่านั้น

อาศัย เห็นไหม มีวิหารธรรมเพื่อสิ้นสุด รอเวลาจะสิ้นสุดแห่งชีวิตนี้เท่านั้น แล้วถ้ามันสิ้นสุดแห่งชีวิตนี้ ก่อนจะสิ้นสุดชีวิต เป็นเนื่อนาบุญของโลก เขาได้เป็นที่พึ่งอาศัย เขาได้ความอบอุ่นใจ นี่พูดถึงการเลียงชีพ

ถาม : เรื่อง “กราบขอพระคุณหลวงพ่อ”

กราบขอพระคุณหลวงพ่อบอกที่เมตตาตอบคำถามเรื่องจิตสับสน กลัว เมื่อ วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๗ เรื่อง “ไม่รู้จักจิต” เป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์มากๆ เป็นสิ่งมีค่าทางสมาธิปฏิบัติ

ตอบ : ถ้ามันมีค่าก็ให้ถือสิ่งนั้นแล้วปฏิบัติต่อเนื่องไป ใจความกลัว ความต่างๆ ใจความวิตกกังวลต่างๆ เวลาปฏิบัติให้หุบปากคอก ในการปฏิบัติ หลวงตาท่านสอนอยู่บ่อย บอกว่า การปฏิบัติมันจะเริ่มตันยากตั้งแต่คราวเริ่มต้น คราวเริ่มต้นคราวหนึ่งกับคราวที่จะสิ้นสุดนั้นคราวหนึ่ง

ที่นี้คราวเริ่มต้นมันยาก มันหุบปากคอก เราไม่รู้ว่าจะเลือกกินตรงไหนก่อน ไม่รู้จะเลือกใช้ประโยชน์ตรงไหนก่อน แล้วมันหุบปากคอก มันจับจดไปหมด ฉะนั้น สิ่งใดๆ หลวงตาท่านถึงเตือนไว้ แล้วเราเอาข้อนี้มาพูดย้ำแล้วย้ำอีก เห็นไหม ไม่ทิ้งผู้รู้ ไม่ทิ้งพุทธโฆ ไม่เสีย

เวลาหลวงปู่มันท่านจะเสียนะ หลวงตาท่านกำลังเร่งความเพียรของท่าน ท่านรำพึงรำพันกับหลวงปู่มันว่า ถ้าครูบาอาจารย์ท่านจากไปแล้ว เราจะพึ่งพาอาศัยใคร

หลวงปู่มันท่านสั่งไว้เลย “ไม่ทิ้งผู้รู้ ไม่ทิ้งพุทธโฆ อย่าทิ้งผู้รู้ อย่าทิ้งพุทธโฆ จะไม่เสีย”

นี่ก็เหมือนกัน เราอย่าทิ้ง มันจะเกิดขึ้นสิ่งใด หุบปากคอก อะไรจะเกิดขึ้นมามันสับสนไปหมดแหละ เราพุทธโฆของเราไว้ เราพุทธโฆไว้ มันจะมีความกลัว ความต่างๆ เราพุทธโฆของเราไว้ พุทธโฆของเราไว้ พอจิตมันสงบแล้วมันราบรื่น มันมีความสุขของมัน แล้วฝึกหัดใช้ปัญญา ถ้ามันใช้ไม่ได้ กลับมาพุทธโฆต่อ เรายังเดินไม่ได้ เรายังเดินไม่ได้ เรายังก้าวเดินไปไม่ได้ เราพุทธโฆต่อ

เด็ก เด็กเวลาคลอตมาแล้วมันต้องก้าวเดินของมัน มันต้องวิ่งของมัน มันต้องเดินของมันได้ แต่ถ้ายังเดินไม่ได้มันก็อาศัยคลานไปก่อน อาศัยเถกไปก่อน กระเถิบไปก่อน

นี่ก็เหมือนกัน จิตของเรายังแก้ไขอะไรไม่ได้ ให้ทำตรงนี้ไว้ อย่างที่ว่าถ้ามัน สับสน เราถึงพยายามพูดให้มันมีหลักมีเกณฑ์ ไม่ทิ้งผู้รู้ ไม่ทิ้งพุทธโฆ จัปตรงนี้ไว้ ถ้า มันเป็นประโยชน์กับการภาวนา ก็พูดเพื่อประโยชน์นี้ ก็พูดเพื่อภาวนาใจ ก็พูดเพื่อ บริษัท ๔ เพื่อผู้ที่จะก้าวเดินต่อไป จัปหลักอันนี้ได้ ให้มันเป็นประโยชน์ ให้มันเป็น ประโยชน์ตอนนี้

จิตนะ เวลามันฟัง มันยอมฟังมันก็ว่าเป็นประโยชน์ ประเดี๋ยวพอมันคือมัน ดำเนินมานะ ไ้อ้ประโยชน์ๆ มันโยนทิ้งเลย แล้วมันไปกว้านอะไรมาเผาใจอีกแล้ว

ฉะนั้น อย่าทิ้งผู้รู้ ถ้าจิตมันยอมรับ มันก็เป็นประโยชน์ มันยอมใจ ถ้าวันไหนมัน คือ วันไหนมันคือ มันไม่ยอมขึ้นมา ไ้อ้ที่เป็นประโยชน์ๆ มันไม่เป็นประโยชน์อีกแล้ว “หลวงพ่อดังนั้นพูดดีเลย วันนี้ทำไมพูดไม่เอาไหนเลย”

ก็อันเดียวกันนั่นแหละ เพราะจิตใจมันต่อต้าน เวลาจิตใจมันต่อต้านนะ มัน ต่อต้านเพราะกิเลสมันต่อต้าน มันต่อต้านก็พุทธโฆ พุทธโฆสู้กับมัน พุทธโฆไปเรื่อยๆ พุทธ โฆไปเรื่อยๆ เห็นไหม

ไม่ทิ้งพุทธโฆ ไม่ทิ้งผู้รู้ เวลาอะไรจะเกิดขึ้น ยึดหลักอันนี้ไว้ ต่อสู้ อันนี้ไว้ ถ้ามันเป็นประโยชน์ก็เป็นประโยชน์กับการปฏิบัติ

เขาบอกว่า “มันไม่มีประโยชน์อะไรเลย พุทธโฆๆ มันไม่มีปัญญา”

มันไม่มีปัญญา มันใช้กำลัง มันใช้ความศรัทธาต่อสู้กับไอ้ความต่อต้านของใจ เราเอง คนอื่นเขาจะมีประโยชน์อะไรกับเรา ใครทำมาหากินขนาดไหน เขาก็ได้ประโยชน์ ของเขา ใครภาวนาดีของเขาก็ได้ภาวนาดีของเขา ใครล้มลุกคลุกคลานก็เรื่องของเขา แล้วเราละ เราละ เราเวลามันดีมันก็ดี เวลามันคือมันก็เป็นแบบนี้ คือมันก็ อ้าว! พุทธโฆ ชะ พุทธโฆชะ เห็นไหม มันมีที่เกาะ มันมีที่ไป เหมือนกับมีพ่อแม่คอยเลี้ยงดูแล ลูกมี พ่อแม่คอยดูแล มันจะมีสิ่งใดมันก็มาปรึกษาพ่อแม่ มีอะไรที่ยังสงสัยก็มาปรึกษาพ่อแม่

นี่ก็เหมือนกัน เรามีพุทธโฆ มีศาสดาประจําใจของเรา แล้วเรามีความกลัว เรา มีอะไรเราก็กลับมาหาพุทธโฆของเราชะ เราอยู่กับพุทธโฆของเราไป

เขาบอกว่ามันโง่ มันไม่มีปัญญา

เออ! ไม่มีปัญญานี้แหละมันไม่เสีย ไอ้มีปัญญา ปัญญาเห็นแก่ไกลไปไหน แล้วก็ไม่รู้

อยู่กับผู้รู้ อยู่กับพุทธโง่ มันไม่เสีย เอาตรงนี้ไว้ ถ้ามันเป็นประโยชน์ เป็นประโยชน์มากๆ ก็พูดเพื่อประโยชน์ไง ที่พูดก็พูดเพื่อประโยชน์นะ

ถาม : เรื่อง “ใจเป็นปกติแล้วค่ะ”

กราบขอบพระคุณหลวงพ่อ ขณะนี้ทุกอย่างกลับเป็นปกติแล้วค่ะ ลูกสามารถกลับมาทำสมาธิได้โดยที่ไม่ติดแล้วค่ะ และไม่มีอาการที่เคยเล่าให้ฟังแล้วค่ะ ลูกนอนได้แล้ว หลับสบายได้แล้ว ฉะนั้น ขณะที่พยายามจะคว่ำสิ่งต่างๆ มา แต่ลูกพยายามให้นึกถึงคำว่า “พุทธโง่” อยู่ตลอดไปค่ะ

ตอบ : เขาทำได้แล้ว เขาเป็นประโยชน์แล้ว ก็เป็นประโยชน์มาก เพราะว่าเขาเขียนมา อันนี้เขาเขียนมาบอก “การเลียงชีพ” การเลียงชีพ เลียงชีพด้วยปัจจัยเครื่องอาศัย เลียงชีพด้วยคำข้าว เราเลียงชีพของเราด้วยคำบริกรรม เราเลียงชีพของเราด้วยสติปัญญา ถ้าเราเลียงชีพด้วยสติปัญญา ถ้าเราเลียงชีพด้วยสติปัญญา มันเป็นเรื่องอริยทรัพย์ มันเป็นเรื่องปัญญาขึ้นมา

ฉะนั้น สิ่งที่คุณถามมานี้เหมือนกัน ล้มลุกคลุกคลานมา ล้มลุกคลุกคลานมากก็หาที่พึ่ง หาที่พึ่ง เราก็พยายามทำของเรา ถ้าเป็นประโยชน์กับเรา เราได้ที่พึ่งแล้ว เราหาของเรา ได้ประโยชน์แล้วเราเอาที่พึ่งของเรา

แล้วที่พึ่งเราอย่าทิ้ง ใครจะพูดอย่างไร ใครจะภาวนาอย่างไร เขาภาวนา เขามีเหตุผลสิ่งใด เขามีความจริงอะไรมาเป็นเครื่องยืนยัน สิ่งที่เขาพูดกันทางโลก ทางโลกเขาพูดกันด้วยทฤษฎี ด้วยโลกีย์ปัญญา เขาไม่รู้ตัวของเขานะ คนที่มีปัญญามากๆ โดยเป็นสัญญา สัญญา สังขาร ความคิด ความปรุง ความแต่ง

สิ่งที่เขาว่าเป็นปัญญามันเป็นโลกีย์ปัญญา ปัญญาทางโลก ปัญญาทางโลกคือจำ คือค้นคว้า มันไม่เป็นปัญญาทางธรรม

ถ้าเป็นปัญญาทางธรรม เราพุทโธๆ ถ้ามันทำจิตสงบเข้ามาได้ ถ้าจิตมันสงบ แล้วฝึกหัดใช้ปัญญาๆ ปัญญาที่มันเกิดขึ้น ปัญญามันจะแยกแยะ มันถอดถอน อันนี้เป็นปัญญาโดยธรรม ปัญญาโดยธรรมมันเป็นธรรมโอสธ มันเป็นธรรมจักร มันฟาดฟัน กิเลส มันผ่อนถ่ายออกไป แล้วพอมันจบสิ้นกระบวนการของมันเป็นอนุปปิยธรรม คือ มันคงที่ตายตัว

แต่ไอ้พวกสัตถุญา พวกที่ว่าบอกว่า เราใช้ปัญญาไปเลย เรามีปัญญา เรามีการปฏิบัติกันอยู่ที่นี่ เรามีความรู้ของเรา เรามีปัญญามากๆ ปัญญาที่เราคิดว่ากันอยู่ที่นี่... ปัญญาอย่างนี้เป็นปัญญาอบรมสมาธิ มันไม่ผิด มันไม่ผิดหมายความว่า จุดเริ่มต้นของเรา เราเกิดมาเป็นคน เราเกิดมาเป็นคนนะ แล้วมีสามัญสำนึกรับรู้ถึงว่าคนมันมีกายกับใจ แล้วเวลาเราทำงาน ทำงานประกอบอาชีพ ทำงานด้วยน้ำมือของเรา มันเป็นการทำงานทางโลก แล้วเวลาผู้จัดการ ผู้อำนวยการบริษัทต่างๆ เขาใช้ปัญญาของเขา ปัญญานั้นเป็นโลกียะ การบริหารจัดการ แต่เวลาบริหารจัดการมันเป็นเรื่องโลกๆ เกิดจากจิต เกิดจากต้นหาความทะยานอยาก เกิดจากกิเลส

แต่เวลาทำความสงบของใจ พุทโธๆ จิตมันสงบเข้ามา ถ้าสงบเข้ามาแล้วนะ ถ้าฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญาอันนี้ต่างหาก ปัญญาอันนี้ต่างหากที่ว่ามันเป็นปัญญา แต่โลกเข้าใจไม่ได้ เขาก็บอกว่าเขาใช้ปัญญาของเขา ปัญญาการบริหารจัดการ โลกเขาบริหารจัดการหน้าที่การงานของเขา การบริหารจัดการในงานของเขา

แต่เวลาปัญญาอบรมสมาธิมันเป็นปัญญาที่บริหารจัดการความคิด เอาความคิดมาเรียงให้เข้าที่เข้าทาง พอเข้าที่เข้าทาง มันสงบระงับขึ้นมา นี่ปัญญาอบรมสมาธิ

แม้แต่ปัญญาทางโลก ปัญญาที่คิดกันมันเป็นปัญญา แล้วเอาปัญญาอย่างนั้นมาเป็นปัญญา แล้วเขาก็บอกว่าสิ่งที่เราทำกันนี้มันไม่เป็นปัญญา เราเลยไม่กล้าพุทโธกันไง หนึ่ง พุทโธแล้วจิตมันไม่ใช่ปัญญา พุทโธเป็นสมณะ พุทโธไม่เป็นประโยชน์

แต่เพราะพุทโธนี่ไง เพราะพุทโธ เห็นไหม “จิตกลับมาปกติแล้วละ นอนได้แล้วละ” แต่ก่อนนอนไม่ได้เลย มันฝัน มันรู้มันเห็นอะไรจนตกอกตกใจไปทั่ว แล้วก็

ภาวนาต่อเนื่องไป นี่ดีนะ ถ้าไปเจอสำนักปฏิบัติที่เขาบอกว่า ต้องแก้อย่างนั้น ต้องแก้อย่างนี้ แก่ไปแก้มา แก่จนลิงแก่แห แก่ไม่ตกเลย

การแก่ง่ายๆ เลย พุทโธ กลับมาพุทโธ เชือกมันเส้นเดียวเลย จบแล้ว ไม่ต้องไปแก้ที่ไหนเลย ไม่ต้องไปลิงแก่แห ทิ้งเลย พุทโธอย่างเดียว กลับมาพุทโธๆ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เพราะเราต้องทำความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบระงับแล้วนะ มันจะถูกต้องดีงาม

ถ้าใจมันยังไม่สงบมันก็ทุกข์ยากอย่างนี้ ทำใจของเราให้ดี นี่พูดถึงเริ่มต้นตั้งแต่ว่าเรื่องโลกๆ

เขาบอกว่า คำถามนี้ไม่ใช่ปัญหาภาวนา แต่มันเป็นปัญหาที่ว่าไปพบไปเห็น เราไปพบไปเห็นนี้ระดับของท่าน

ปัญหาที่ ๒ แก่ความสับสน ถ้าจิตมันสับสนแล้วกลับมาเป็นประโยชน์กับการภาวนา เห็นไหม นี่จะเลี้ยวหัวใจแล้ว แล้วถ้าปฏิบัติแล้วจิตมันปกติแล้วละ ถ้าปกติแล้วเราก็มั่นคง จิตของเรามีจุดยืน มันไม่โลเล ไม่ตื่นเต้นไปกับกระแสโลก แล้วเราทำของเรา

กระแสโลกมันรุนแรงนะ ยิ่งสังคมมันมีการส่งเสริมกัน มีการสัมพันธ์ มีประชาสัมพันธ์ การชักนำกันไปหมดนะ

เวลาพระสารีบุตรกับพระโมคคัลลานะจะชวนสัญญาชัยมาอยู่กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

“โลกนี้คนโง่มากหรือคนฉลาดมาก” สัญญาชัยถามพระสารีบุตร “โลกนี้มีคนโง่มาก ถ้าเธอจะไปอยู่กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อยู่กับผู้นฉลาดมันมีน้อย เราอยู่อยู่กับคนโง่”

แต่นี้ในมุขกลับกัน ในปัจจุบันนี้ ในแนวทางปฏิบัติในชาวพุทธเรา คนโง่มากหรือคนฉลาดมาก ถ้าคนฉลาดมาก มันก็ต้องรู้อะไรผิดอะไรถูกสิ แต่มันไม่อย่างนั้นนะ

ไปไหนมา สามวาสองศอก พุทโธไม่ได้ อะไรก็ไม่ได้ แต่ถ้ามันเกลไถลไปนะได้ เกลไถลไปถลอกปอกเปิก ล้มลุกคลุกคลานไปได้

แต่เพื่อความสงบของใจ เพื่อความสงบระงับ เพื่อเป็นผู้หลักผู้ใหญ่ขึ้นมา เพื่อมีจุดยืนของใจบอกทำไม่ได้ แต่ถ้ามันล้มลุกคลุกคลานไปนะ ถลอกปอกเปิกไปนะ ไม่ได้อะไรมาเลย มันบอกได้ว่า อย่างนั้นนะดี ไม่รู้ว่าคนโง่หรือคนฉลาด

ฉะนั้น เวลาบอกพุทโธ มันว่าคนโง่ ไม่มีปัญญา พุทโธไม่มีปัญญา แต่ถ้ามันถลอกปอกเปิกให้เขาหลอกให้เขาลวง ให้เขาล้วงกระเป๋ากไป นั่นนะคนฉลาด

คนฉลาดทำตัวอย่างนั้นหรือ คนฉลาดมันต้องมีจุดยืนสิ คนฉลาดมันต้องเอาใจของเราไว้ในอำนาจของเราสิ มันต้องอยู่ด้วยความสงบระงับได้ มันต้องมีความสุขในใจ มันต้องมีจุดยืนสิ แล้วจุดยืนมันเกิดจากไหนล่ะ ก็เกิดจากพุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน เอวัง